

| Titulació                                                                           | Tipus | Curs |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|
| 4313767 Llengua Espanyola, Literatura Hispànica i Espanyol com a Llengua Estrangera | OT    | 0    |

## Professor/a de contacte

Nom: Alba Saura Clares

Correu electrònic: alba.saura@uab.cat

## Equip docent

Maria Assumpció Rost Bagudanch

## Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

## Prerequisits

Coneixement de conceptes bàsics gramaticals i de llengua castellana, així com d'assumptes literaris hispanoamericans. S'assumeix que els estudiants tenen un nivell alt en espanyol per tal de poder seguir satisfactòriament l'assignatura.

## Objectius

### OBJECTIUS SECCIÓ LLENGUA:

Es busca que els estudiants entenguin la situació lingüística a l'Amèrica Llatina i com es tradueix en termes de la variació de l'espanyol, així com de la seva relació amb les llengües autòctones. Així doncs, els objectius que es volen assolir són:

- Conèixer els trets més rellevants de l'espanyol d'Amèrica en tots els aspectes de la llengua.
- Desenvolupar competències que permetin reconèixer, analitzar i interpretar textos orals i escrits de diferents varietats geogràfiques de l'espanyol.
- Aplicar la metodologia estudiada en l'anàlisi i comparació de diferents aspectes de la variació.

### OBJECTIUS SECCIÓ LITERATURA:

Es busca endinsar l'alumnat a la literatura, la història i la cultura hispanoamericana del segle XX fins als nostres dies a través de la literatura dramàtica i el teatre en diferents èpoques i països.

Es reflexionarà, alhora, sobre els diferents períodes històrics, processos de transformació teòric-epistemològica més destacats, així com en els moviments teatrals que els acompanyen, les seves temàtiques i gèneres més rellevants.

Per això es plantegen una sèrie de cales en les diferents èpoques i autories, que alhora permetin visualitzar temes destacats a l'escena hispanoamericana.

Objectius:

- Aproximar l'alumnat a la metodologia específica de la literatura i el teatre hispanoamericà i als seus marcs d'estudi teóricoepistemològics.
- Introduir l'alumnat als principals períodes històrics de la literatura i el teatre d'Amèrica Llatina.
- Iniciar l'alumnat en el reconeixement dels autors, temes, gèneres i motius més destacats de la literatura i el teatre hispanoamericà.

## Competències

- Comentar un text des del punt de vista filològic, lingüístic i literari.
- Descriure l'estructura de la llengua espanyola.
- Dissenyar i dur a terme un treball de recerca sobre qualsevol tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster
- Identificar les varietats diatòpiques, diastràtiques i diafàsiques de l'espanyol.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Realitzar una exposició oral sobre qualsevol tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster.
- Relacionar els autors i els textos literaris escrits en espanyol amb les recerques recents sobre les tradicions europees des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat.
- Relacionar els autors i els textos literaris produïts en l'àmbit de l'Amèrica Llatina amb el context de les seves circumstàncies culturals, socials i històriques.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Tenir un domini d'especialista de les principals orientacions en l'estudi de la transmissió textual i de les diferents fases de l'edició d'un text.
- Utilitzar els recursos bibliogràfics i tecnològics propis de la recerca lingüística i literària.

## Resultats d'aprenentatge

1. Adaptar el contingut d'una exposició, oral i escrita, a les característiques de l'auditori.
2. Anotar adequadament un text literari per a què el comprenguin lectors amb diferents graus de formació.
3. Aplicar la metodologia de treball apresada a l'anàlisi d'un tema lingüístic i d'un tema literari relacionats amb l'àmbit d'estudi del mòdul.
4. Aplicar les tècniques i mètodes propis del comentari lingüístic de textos.
5. Aplicar les tècniques i mètodes propis del comentari literari de textos
6. Argumentar la pertinència dels propis judicis sobre un tema determinat de l'àmbit del màster.
7. Argumentar per escrit i oralment unes conclusions.
8. Defensar la pertinència dels propis judicis en relació amb el tema objecte d'estudi.
9. Elaborar el guió d'una exposició oral sobre qualsevol tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster.

10. Elaborar un esquema explicatiu sobre un problema lingüístic o literari de l'àmbit del màster i reformular-lo en funció de la introducció de noves idees.
11. Elaborar un estat de la qüestió d'un tema lingüístic i d'un tema literari de l'àmbit d'estudi del mòdul.
12. Emmarcar tipològicament els principals fenòmens característics de la llengua espanyola i relacionar-los amb fenòmenos similars d'altres llengües.
13. Formular un pla d'acció per ampliar la informació sobre el tema seleccionat.
14. Identificar els trets lingüístics que configuren les varietats de l'espanyol a l'Amèrica Llatina.
15. Identificar la presència de fenòmens socials i històrics a la producció literària de l'Amèrica Llatina.
16. Identificar les diferents variants discursives que es produeixen en l'àmbit hispanoparlant.
17. Identificar trets estilístics i tècniques literàries comunes en diferents tradicions literàries i culturals de l'Amèrica Llatina.
18. Identificar trets estilístics i tècniques literàries comunes en diferents tradicions literàries i culturals.
19. Interpretar críticament la bibliografia reunida sobre els àmbits d'estudi del mòdul.
20. Predir les conseqüències teòriques que implicaria la introducció de noves idees en un esquema ja establert.
21. Proposar una forma d'integrar les idees procedents d'altres disciplines al tractament d'un fenomen lingüístic o literari determinat.
22. Redactar un treball conforme a les normes de presentació acadèmiques.
23. Seleccionar un tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster i explicar sumàriament què es coneix en relació amb ell.

## Continguts

### CONTINGUTS SECCIÓ LLENGUA:

1. Introducció
  - 1.1 La variació lingüística
    - 1.1.1 Variació, estàndard i norma
    - 1.1.2 Conceptes bàsics: llengües d'herència, bilingüisme, ELE
  - 1.2 El domini lingüístic de l'espanyol a Amèrica
    - 1.2.1 Trets comuns de l'espanyol d'Amèrica
    - 1.2.2 Les varietats de l'espanyol d'Amèrica
2. L'espanyol dels Estats Units i Mèxic
  - 2.1 Aspectes foneticofonològics
  - 2.2 Aspectes morfosintàctics
  - 2.3 Aspectes lèxics
3. L'espanyol de l'Amèrica Central
  - 3.1 Aspectes foneticofonològics
  - 3.2 Aspectes morfosintàctics
  - 3.3 Aspectes lèxics
4. L'espanyol del Carib
  - 4.1 Aspectes foneticofonològics
  - 4.2 Aspectes morfosintàctics
  - 4.3 Aspectes lèxics
5. L'espanyol de la zona andina
  - 5.1 Aspectes foneticofonològics
  - 5.2 Aspectes morfosintàctics
  - 5.3 Aspectes lèxics

- 6. L'espanyol del Con Sud
- 6.1 Aspectes foneticofonològics
- 6.2 Aspectes morfosintàctics
- 6.3 Aspectes lèxics

#### CONTINGUTS SECCIÓ LITERATURA:

- 1.- La Filologia i els Estudis Teatral.
- 2.- El teatre hispanoamericà dels orígens a la conformació d'una escena nacional.
- 3.- La dramaturgia xilena i la problemàtica de la dona escriptora: Isidora Aguirre i María Asunción Requena.
- 4.- Virgili Piñera i el teatre cubà. El Teatre de l'Absurd amb "choteo".
- 5.- Els camins del realisme i el teatre de Roberto Cossa i Ricardo Halac.
- 6.- Griselda Gambaro i Aída Bortnik: escriure amb violència.
- 7.- El teatre de la memòria i les dramaturgies del real: Lola Arias i Marianella Morena.

### Activitats formatives i Metodologia

| Títol                                                             | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                         |
|-------------------------------------------------------------------|-------|------|--------------------------------------------------|
| Tipus: Dirigides                                                  |       |      |                                                  |
| Dirigides (classes magistrals, seminaris)                         | 50    | 2    | 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22 |
| Personals (temps personal dedicat a l'estudi i lectures)          | 75    | 3    |                                                  |
| Supervisades (tutories personals programades amb les professores) | 25    | 1    |                                                  |

La modalitat de les classes serà presencial. Es fomentarà la participació activa de l'alumnat a través de pràctiques, comentaris y discussió de lectures obligatòries.

Els textos obligatoris de l'assignatura es pujaran al campus virtual amb més de 15 dies d'antelació perquè els estudiants puguin arribar amb ells llegits a les classes.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

### Avaluació

#### Activitats d'avaluació continuada

| Títol                                      | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                          |
|--------------------------------------------|-----|-------|------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Avaluació secció llengua                   | 45% | 0     | 0    | 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22                                  |
| Avaluació secció literatura                | 45% | 0     | 0    | 2, 4, 5, 6, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22                                     |
| Participació i implicació en l'assignatura | 10% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 |

#### AVALUACIÓ SECCIÓ LLENGUA (45%):

- Un treball individual o en parelles sobre els temes tractats a les classes, segons es detallarà al començament de l'assignatura (25 %).
- Una prova escrita realitzada a través de Moodle sobre els continguts d'aquesta part de l'assignatura, segons s'explicarà el primer dia de classe (20 %).

#### AVALUACIÓ SECCIÓ LITERATURA (45%):

Prova escrita sobre un tema de teatre hispanoamericà del segle XX al XXI, segons es detallarà el primer dia de classe. Es realitzarà el darrer dia de classe. Percentatge: 20%.

Breu monografia sobre un tema de teatre hispanoamericà del segle XX al XXI, segons es detallarà el primer dia de classe. Percentatge: 25%.

A més, s'oferirà a l'alumnat la possibilitat de fer ressenyes sobre representacions teatrals. En cas que s'adhereixi a aquesta modalitat, el percentatge del treball serà del 20% i les ressenyes del 5%.

Participació i implicació en l'assignatura (5% llengua i 5% literatura): Es tindran en compte la realització d'activitats no avaluables que s'aniran proposant al llarg del trimestre i la participació a classe.

**AVALUACIÓ ÚNICA:** Tant a la part de llengua com a la de literatura, consistirà en el lliurament d'un treball i la realització d'una prova escrita. Cada part es valorarà en un 50 % de la nota final

#### ASPECTES GENERALS

Per superar l'assignatura, s'hauran de lliurar les dues evaluacions de l'assignatura (secció llengua i secció literatura) en els terminis establerts. Qui participi només en una activitat es considerarà "no avaluat".

Per aprovar, l'estudiant ha d'obtenir una nota final igual o superior a 5.

Els treballs han de ser originals. No està permesa la còpia total o parcial de materials ja publicats en qualsevol suport. En cas de presentar material no original sense indicar la seva procedència, la qualificació de l'activitat o treball serà automàticament de suspens (0) i l'avaluació no serà recuperable.

Es penalitzen les faltes d'ortografia. Es resta 0.25 per falta.

El primer dia de classe, es lliurarà als estudiants un document en el qual es detalla el format de presentació dels treballs.

## Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA SECCIÓ LLENGUA:

- Aleza Izquierdo, Milagros, i José M<sup>a</sup> Enguita Utrilla (coords.). 2010. *La lengua española en América: normas y usos actuales*. Universitat de València. [http://www.uv.es/aleza/esp.am.pdf]
- Alonso, Amado. 2016. *Estudios lingüísticos: temas hispanoamericanos*. Daniel M. Sáez Rivera (ed.). Athenaica Ediciones Universitarias.
- Alvar, Manuel (dir.). 1996. *Manual de dialectología hispánica: El español de América*. Ariel.
- Bosque, Ignacio i Violeta Demonte. 1999. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Espasa Calpe.
- Buesa Oliver, Tomás i José M<sup>a</sup> Enguita Utrilla. 1992. *Léxico del español de América: su elemento patrimonial e indígena*. MAPFRE.
- Enguita Utrilla, José M<sup>a</sup>. 2004. *Para la historia de los americanismos léxicos*. Peter Lang.
- Escobar, Ana M. 2010. Variación lingüística en español. En José Ignacio Hualde, Antxon Olarrea, José M. Escobar i Catherine E. Travis (eds), *Introducción a la lingüística hispánica*, 391-444. Cambridge University Press.
- Frago, Juan Antonio. 2003. *El español de América*. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.
- Granda, Germán de. 1994. *Español de América, español de África y hablas criollas hispánicas: cambios, contactos y contextos*. Gredos.
- Hualde, José Ignacio, Antxon Olarrea, i Erin O'Rourke (eds.). 2012. *Handbook of Hispanic Linguistics*. Wiley-Blackwell. [caps. 1, 2, 4, entre altres que s'aniran indicant]
- Kany, Charles. 1962. *Semántica Hispanoamericana*. Madrid.
- Lipski, John. 1996. *El español de América*. Cátedra.
- Moreno Cabrera, Juan Carlos. 2000. *La dignidad e igualdad de las lenguas*. Alianza.
- Moreno de Alba, José G. 2001. *El español en América*. Fondo de Cultura Económica.
- Moreno Fernández, Francisco. 2009. *La lengua española en su geografía*. Arco/Libros.
- Moreno Fernández, Francisco. 2020. *Variedades de la lengua española*. Routledge.
- Moreno Fernández, Francisco i Rocío Caravedo (eds.). 2023. *Dialectología hispánica. The Routledge Handbook of Spanish Dialectology*. Routledge.
- Palacios, Azucena (coord.). 2008. *El español de América. Contactos lingüísticos en Hispanoamérica*. Ariel.
- Quesada Pacheco, Miguel Ángel. 2010. *El español hablado en América Central*. Iberoamericana.
- Ramírez Luengo, José Luis. 2019. *Breve historia del español de América*. Arco Libros. 4<sup>a</sup> edición.
- RAE-ASALE. 2009, 2011. *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa Libros. 3 vols. i 1 DVD.
- Vaquero de Ramírez, María. 2003. *El español de América I. Pronunciación*. Arco Libros. 3<sup>a</sup> edición.
- Vaquero de Ramírez, María. 2011. *El español de América II. Morfosintaxis y Léxico*. Arco Libros. 4<sup>a</sup> edición.

Al Campus Virtual es facilitaran altres obres, articles i assaigs d'interès per a l'alumnat.

Recursos electrònics:

Asociación de Academias de la Lengua Española: <http://www.asale.org/>

Centro Virtual Cervantes: <https://cvc.cervantes.es/>

#### BIBLIOGRAFIA BàSICA SECCIÓ LITERATURA:

AA.VV. 2007. *Teatro Abierto 1981*. Editorial Galerna.

Arias, Lola. 2017. *Campo minado*. Lift - Royal Court Theatre.

Barría, Mauricio J. & Insunza, Iván F. 2020. *Escenas políticas. Teatro entre revueltas 2006-2019*. Oxímoron.

Chesney-Lawrence, Luis. 2008. *Relectura del teatro venezolano (1900-1950): los orígenes de la dramaturgia moderna*. Fondo Editorial Humanidades.

Dubatti, Jorge. 2007. *Filosofía del teatro I*. Editorial Atuel.

Dubatti, Jorge. 2014. *Filosofía del teatro II*. Editorial Atuel.

Dubatti, Jorge. 2017. *Filosofía del teatro III*. Editorial Atuel.

Farías, Maritza; Artés, Patricia y Saavedra, Lorena. 2021. *Evidencias. Las otras dramaturgias*. Editorial Oxímoron.

Gambaro, Griselda. 2012. *Decir sí. La malasangre*. Ed. Rita Gnutzmann. Editorial Cátedra.

Gorostiza, Carlos. 2014. *El puente*. Ed. Javier Huerta Calvo. Editorial Cátedra.

Guerrero, Isabel & Saura-Clares, Alba. 2024. *La escena y lo real en el siglo XXI*. Madrid: Editorial Visor.

Martínez Valderas; Saura-Clares, Alba & Luque I. Diana. 2023. *Teatro y Artes Escénicas en el ámbito hispánico Siglo XXI. Escenas en diálogo*. Madrid: Cátedra.

Muguercia, , Magaly. 2010. *Teatro latinoamericano del siglo XX. Primera modernidad (1900-1950)*. Santiago de Chile, RIL Editores.

Pérez, Mariana Eva. 2014. *Instrucciones para un coleccionista de mariposas*. En *Kamchatka. Revista de análisis cultural*, pp. 3-10-

Piñera, Virgilio. 2014. *Teatro selecto*. Ed. Vicente Cervera Salinas y María Dolores Adsuar. Editorial Verbum.

Saura Clares, Alba. 2022. *El movimiento argentino Teatro Abierto a la luz de sus poéticas dramáticas. De la tradición a la contemporaneidad*. Editum.

Saura Clares, Alba. 2023. *Teatro Abierto. Resiliencia y utopía de un movimiento escénico*. Madrid: Ediciones Complutense.

Solórzano, Carlos. 1964. *Teatro latinoamericano en el siglo XX*. México, Editorial Pormaca.

Villegas, Juan. 2005. *Historia multicultural del teatro y las teatralidades en América Latina*. Buenos Aires, Galerna.

Al Campus Virtual es facilitaran altres obres, articles i assaigs d'interès per a l'alumnat i de consulta oberta.

## Programari

Microsoft Teams.

## Llista d'idiomes

| Nom                   | Grup | Idioma   | Semestre            | Torn  |
|-----------------------|------|----------|---------------------|-------|
| (TEm) Teoria (màster) | 1    | Espanyol | primer quadrimestre | tarda |